

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

Dominicæ I. post Dominicam S. Trinitatis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

filij credatis vnum Deum, & tres personas in diuinitate, ita vt singulae sint Deus, nec tamen tres dii, sed vnus tantum Deus. Qui plus capere non potest, hoc credidisse satis est circa Trinitatem, reliqua credat in fide Ecclesiae.

Fides de sanctissima Trinitate sufficiens quae sit.

Imo hoc sit tibi pro regula generali, contra omnes dubitationes, contra omnes scrupulos, contra omnes ignoraciones, contra fluctuaciones quasque, quibus tentaris, aut impugnaris, non disputare, nec velle perscrutari, sed simpliciter circa hanc responsonem manere: Ego credo, quicquid sancta Ecclesia credit. Ipsa non fallitur, sed nouit quod credit. Quicquid illa credit, credo etiam ego. Maior sit & potior tibi cura, quomodo Trinitatem sanctam vnum Deum venereris, quam vt discutias.

Regula generalis contra omnes dubitationes.

Ad huius tamen cultum & venerationem non pauca nos inducunt. Primum, quod inducit nos, est debitum. Ad hoc enim creatus est homo, vt agnoscat, amet, & laudet creatorem suum, sicut dicit Esaias: *Populum istum formauit mihi, laudem meam narrabit.* Secundo, allicit meritum. Scimus enim id Deo vehementer placere, gratum esse eidem, ad meritum nobis computari, atque non irremuneratum dimitti, quicquid in eius retulerimus honorem, ipso dicente: *Quicumque*

Ad S. Trinitatis cultum nos inducunt quae.

honorificauerit me, glorificabo eum. Tertium, quod nos inuitat, est exemplum, ipsum enim honorat omnis creatura. Siquidem de supremis & caelestibus creaturis scriptum est: *Caeli enarrant gloriam Dei.* De inferioribus quoque alibi: *Omnis spiritus laudet Dominum.* Inter quae nec bruta, nec pisces, nec volucres à Dei veneratione sunt aliena habenda. Quando enim sua naturalia, atque

1. Reg. 2.

conditiones ab omnium creatore sibi inditas exercent, quid aliud quam conditoris sui potentiam, sapientiam, ac bonitatem laudant? Quartum, quod ad Dei venerationem & cultum nos trahere debet, est officium. Hoc enim in caelesti patria nostrum erit officium & exercitium, Deum scilicet laudare perpetuo, ac delectabiliter. Propterea Psalmista dicit: *Beati qui habitant in domo tua Domine, in secula seculorum laudabunt te.* Vos igitur filij, Trinitatem quia non potestis perfecte capere, hanc amate, illi seruite, illam adorate, illi vos commendate, atque per omnia, & in omnibus placere illi studeate. Quod vobis omnibus largiatur Iesus Christus Dei & Virginis Filius, cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus in secula benedictus, Amen.

Psalm. 19.

Psalm. 150.

Officium beatorum in caelo quod.

Psalm. 81.

PRO SOLENNITATE SANCTISSIMI SACRAMENTI Eucharistiae, in Epistolam Paraphrasin, in Euangelium Exegezin, vna cum suo Sermone offendes in secundo Tomo de festiuitatibus Sanctorum.

DOMINICA I. POST DOMINICAM S. TRINITATIS, Epistola prima Ioannis quarto.

DEVS charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. In hoc perfecta est charitas Dei nobiscum, vt fiducia habeamus in die iudicij: quia sicut ille est, & nos sumus in hoc mundo. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas furas mittit timorem: quoniam timor penam habet. Qui autem timet, non est

non est perfectus in charitate, nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Si quis dixerit: Quoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum, quem videt, Deum quem non videt, quomodo potest diligere? Et hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit & fratrem suum.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Non ab re esse videtur in prima Dominica de charitate nos instrui, quando quidem virtutum omnium est potissima charitas, multoque maximè necessaria. Dicit igitur Ioannes: Deus charitas est. Non sublimius prædicare potuisset charitatem, quam dicendo illam esse Deum. Loquitur autem de charitate increata, quæ est Deus. In Deo enim realiter idem sunt amans, & amor, seu charitas, sapiens & sapientia: quamvis alia quoque sit charitas creata virtus theologica, & à Deo homini infusa. De vtraque autem ea, quæ sequuntur, verba intelligi possunt: Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Si Deus est charitas, non dubium esse potest, eum manere in Deo, quisquis in charitate manserit. Sic etiam, qui charitatem habet infusam (quatenus charitas est virtus theologica, & à Deo infusa) eorum qui manet in charitate, id est, qui in se habet charitatem, manet in Deo, quia habet quod illum agglutinet, inhaerere faciat Deo. Quomodo autem manet in Deo, sic etiam Deus manet in illo, ipsum inhabitans, in ipsoque per gratiam suam operans. In hoc perfecta, inquit, est charitas Dei nobiscum, ut fiduciam habeamus in die iudicij, non formidantes illum diem, nec Christi aduentum, aut mortem, quam impij & mali timere merito habent. Iusti enim cupiunt dissolui, & esse cum Christo. Atque ideo Dominus illos à signis venturi iudicij, à sineque mundi non vult terreri, dicens vbi de signis quæ finem mundi terribiliter præcedent, Apostolis loquebatur: *Hi autem fieri inipientibus, leuate capita vestra, quoniam appropinquat redemptio vestra.* Est enim sanctis hic mundus captiuitas. Ideo eisdem quoque, aut mors, aut finis mundi, eorum est ex captiuitate redemptio. Est igitur fiduciam habere in die iudicij, non timere, ne veniat dies iudicij. Verum, si obijciatur viros perfectos quoque mortem, aut iudicium Dei timere: Dicendum, perfectos quidem timere, dum considerant quid ex seipsis sunt, dumque considerant infirmitatem, & vilitatem suam. Porro, si considerauerint quid sint ex Deo, Spiritu sancto nonnunquam illis testimonium perhibente, quod filij sunt Dei, & tunc non timent, habentes non ex se, sed ex Deo, vnde fiduciam habeant: quia ille bonus est, & in æternum misericordia eius. Facit tamen non nihil ad fiduciam hanc bona vita, non ut in illa collocemus fiduciam nostram, sed quod diffidentia careamus, non habentes in nobismetipsis quod sentiamus testimonium, atque argumentum damnationis, aut malæ conscientie. Sed sicut ille est, ita & nos sumus in hoc mundo, hoc est, sicut ipse est in cælo totus bonus, pius, atque charitate perfectus super ingratos, & malos, ita nos sumus in hoc mundo erga inimicos nostros, pij & misericordes, seruantes Domini præceptum, dicentis: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calum-*

Phil. 1.

Lucæ 21.

Perfecti quomodo dicantur timere mortem aut iudicium.
Rom. 8.

Psalm. 115.

Matth. 5.
Lucæ 6.

niantibus vos, ut sitis filij Patris vestri, qui in caelo est, qui solem suum oriri facit super
 bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Timor non est in charitate, præ-
 sertim perfecta, excepto timore filiali, atque reuerentiali, qui sanctus est, ^{Psal. 118.}
 permanens in seculo seculi: sed perfecta charitas prorsus eiecit, atque ex-
 cludit omnem alium timorem seruilem, mundanum, aut carnalem, quan-
 doquidem timor poenam habet. Qui enim seruiliter timet, huius conscien-
 tiam rodit & affligit timor, & poenam nihilominus meretur futuram. Qui
 autem timet Deum timore seruili, aut initiali, non est perfectus in charitate,
 neque enim peccatum dimittit, aut Dei custodit beneplacitum aliter, nisi
 quia poenam timet, quemadmodum Poëtarum quidam ait: Oderunt pec- ^{Horatius.}
 care mali formidine poenæ. Oderunt peccare boni virtutis amore. Nos
 ergo diligamus Deum, quoniam ipse prior dilexit nos. Iustissimum autem
 est amantes redamari. Scimus autem nos non solum dilectos esse à Deo, an-
 tequam illum diligeremus, sed etiam cum nondum essemus, cum adhuc
 inimici essemus, dilexit nos, & lauit nos in sanguine suo. Si quis autem dixerit: ^{Rom. 7.}
 Quoniam diligo Deum, & fratrem suum, hoc est, quemcumque hominem ^{Apoc. 11.}
 oderit, odio iniquo scilicet, non vitia tantum, sed personam odians, men- ^{Luca 16.}
 dax est. Neque enim odisse potest proximum diligens Deum, nec diligere
 Deum potest odians proximum. Vna enim est charitas, qua Deus diligitur,
 ac proximus. Quomodo enim diligit Deum, qui transgreditur præceptum
 eius? *Hoc est autem*, inquit, *præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut hoc est*, eo ^{Ioan. 13.}
 modo, quo ego dilexi vos, puta prior, gratis indignos, non diligentes, & ad
 hunc finem, ut saluemini. Eo modo vos quoque diligatis vos mutuo oportet.
 Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non vi-
 det, quomodo potest diligere? Si iuxta cognitionem loquimur, quia nihil
 amatur nisi cognitum, verum est hominem faciliorem habere occasionem,
 quare diligatur quam Deum, quandoquidem de homine habemus cogni-
 tionem quam de Deo multo maiorem. Veruntamen si ad honitatem spectetur,
 quæ potissima est causa & ratio diligendi, incomparabiliter habet plu-
 res, ut diligatur rationes Deus, quam homo. Et hoc, inquit, mandatum ha-
 bemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligit & fratrem suum. Si quidem Chri-
 stus, quod magnum esset mandatum in lege interrogatus: *Diliges*, inquit, *Deo* ^{Matth. 22.}
minimum Deum tuum, ex toto corde tuo, &c. adiciens, hoc est primum & maximum
mandatum. Secundum autem est simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

EXEGESIS EVANGELII DOMINICAE I.
 post Dominicam S. Trinitatis, Luca XVI.

IN hac Dominica status nobis proponitur vtriusque cum præsentis, tum
 futuræ vitæ nostræ, quo electi, reprobiq; dissimiliter viuunt. Quod li-
 cet oculis quotidie cernamus, puta quam dispar sit mortalium vita hæc
 præsens, nobis tamen hoc hodie in Euangelio nihilominus recitatur, si-
 mulq; commonstratur, quam dispar eorundem, qui conformiter non
 vixerunt, fuerit exitus. Non tamen hic de exitu naturali, hoc est, de mor-
 te est loquendum, quam nonnulli pij duram sentiunt, plerique verò impij
 loquent, sed de retributione & iudicio, quo digna meritis, aut præmia, aut
 suppli-

KKK suppli-

Bonorum,
malorumq;
introitus in
hunc mun-
dum, exitus-
que, vti fit æ-
qualis.
Sapient. 7.

Ibidem.

Vitæ mediæ
quæ non dispar
fit hominum
conditio.

Lucæ 16.

Diuitias non
esse malas ex
se.

Genes. 3.
Cien. 30.
Job 1.
Opes terre-
nes in medio
esse inter bo-
num & ma-
lum.

Marc. 8.
Lucæ 11.

supplicia nos sequuntur. Nam natura, aut potius Deus naturæ autor, cunctis mortalibus eundem dedit ad hanc vitam corporalem introitum, & exitum, tam bonis, quam malis, diuitibus & pauperibus. Sumus enim quo ad nascendi modum, omnes pares, par omnium est natiuitas, nec dissimilis ortus nostræ conditionis. Quare rectè Sapiens dicit: *Vnus introitus ad vitam est omnibus similisq; exitus.* Concipimur enim æque omnes in foetore & immunditia, per angustam & immundam portam eximus, & vox nostra prima omnium est fletus. Sic rursus dum eximus mundum, dum morimur, tremuli ac pallentes morimur omnes, morientesq; ingenti torquemur cruciata. Patrescimus inde, rodimur vermibus, foetemus & in puluerem redigimur. Nemo hanc legem euadere, nemo mutare potuit vnquam. *Nemo*, vt idem Sapiens ait, *ex regibus aliud habuit natiuitatis initium.* Quod enim ex natura est, hoc ea ex parte simile, ac vni forme est omnibus. Quapropter quatenus ad vitæ introitum actinet, nihil in regis, nihil in pastoris filio natura fecerunt. Porro vitæ mediæ non æqua est omnium conditio. Alij etiam in paupertate, alij in rerum opulencia viuunt, alij incolumes, alij sunt ægroci, alij hic semper felices, alij item semper miseri, alij dominantur, alij subijciuntur, alij premunt, alij premuntur, alij sceleratam agunt vitam, alij inculpam. Itaq; quomodo hæc vita in operibus, studijs, exercitijs, Deiq; donis dissimiliter transigitur, ita retributio post hanc vitam expectatur omnium maximè inæqualis. Hoc nobis Euangelium ob oculos ponit hodiernum, dicens

Homo quidam erat diues. .

Contra eos, qui diuitijs suis abutuntur, qui cum debuissent his ad misericordiam hic vti fuisse, & in necessitates erogasse proximorum, quo & ipsi misericordiam à Deo consequerentur, non inconuenienter hæc respicit, quædratq; parabola. Cum, inquam, de iniquo mammona, amicos sibi comparare debuissent, qui in æterna eos tabernacula recipere, ad lætitiã, ad voluptatem, ad gloriam denique non Dei, sed suam, & ad luxum malè vitæ sunt, terribile ponit Christus exemplum de diuite quodam epulone. Nequa enim parabola, sed historia credenda est, quando quidem cum mendicium producit in medium (vt audictis) nomen eius quoque exprimit, dicens nomine Lazarus. Cuius nomen cur magis exprimat, quam diuitis, paulo post dicitur: Erat itaque, inquit, homo diues. Diuitiæ non sunt peccatum, nec malæ sunt, licet malè agendi ei, qui diuitijs abuti pronus est, magnam administrent fomentum. Legimus enim de sanctis multis, qui excellenter diuites fuerunt, puta de Abraham, Isaac & Jacob, Job & similibus: & hoc peccatissimum in veteri testamento, qui tamen Deo placuerunt, atque Dei facti sunt amici. Opes igitur terrenæ in medio sunt inter bonum & malum, quæ vt occasio malorum, ac damnationis sunt reprobis, ita bonis sunt adiutoria virtutis. Non tamen ignoro corruptionem humanam vitiosam, infestam, & ad mala suapte consuetudine adeo semper procliuem, vt cum ea terra sit, & ex terrenis opibus quoque tam facultas, quam occasio ei suppeditetur, raro fieri possit ac difficulter, vt diuitijs omni ex parte quis bene utatur. Neque enim frustra Christus ait: *Quam difficile qui pecuniam habent intrinse-* *quam*

quam mendicitatem deprecatur, sciens alterum noxium, alterum molestū. *Diuitias*, inquit, *& paupertatem ne dederis mihi, sed tanquam vultui meo tribue necessaria.* Diuitias ideo deprecatur, quia inflant, & superbiæ quoque adijciunt animam, nam causam subiungens, dicit: Ne forte satiatas illiciat ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? Ex seipsis itaque diuitiæ non reprehenduntur, nec malæ sunt, nisi malè vtentibus. Porro, amor diuitiarum & cupiditas vitiosa sunt. Propter quæ Apostolus: *Qui volunt, inquit, diuites fieri in hoc seculo, incident in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa, & nocentia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Vide tamen, quia non dicit, qui diuites sunt, sed qui volunt diuites fieri, quemadmodum non subiungit etiam: Radix enim omnium malorum sunt diuitiæ, sed: *Radix omnium malorum cupiditas.* Extollentia quoque, præsumptio & superbia, quæ diuitias comitantur, mala sunt. Et ideo cum Christus dixisset, difficile est, ut diuites introat regnum Dei, discipuli verò propter hæc verba obstupescerunt, mentem suam declarans, & moderatus eadem repetiuit verba, dicens: *Quam difficile est confidentes in pecunijs introire in regnum Dei.* Cui sententia subleuabit ad Timotheum Paulus quoque dicens: *Diuitibus huius seculi præcipe, non sublimis sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, &c.* Proinde ex Ioanne Apostolo vos filij commonefaciens: *Nolite, inquam, diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in illo.* Nolite diuitias diligere, nolite auare quarere, nolite tenaciter retinere, nolite in diuitijs confidere, nolite superflue vti. Vitis enim diuitiarum vtrinque est malus & damnabilis, siue tenaciter nimis seruentur, ut pauperibus inde nulla sit consolatio, siue prodige profundantur ad luxum.

Prou. 10.

1. Timor. 6.

ibidem.

Marc. 10.

Ioan. 1.

Diuitiarum abusus duplex vitiosus.

Qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide.

Tribus hic modis diues deliquisse astruitur per abusum diuitiarum, quare iuste reprehenditur. Primus abusus fuit, quod ad ostentationem conuerit diuitiarum vsum, quærens gloriam in his & ostentationis fastum. Siquidem refertur bysso, & purpura vestitus. Quorum centè alterum ad ostentationem foris, puta purpura, alterum ad carnis mollitiem intus pertinebat. Vtrobique igitur deliquit, qui & ad gloriam inanem preciosis utebatur vestibus foris, & ad luxum carnis utebatur mollissimis intus. Si enim preciosis vti vestibus vbiq; reprehensione careret, non laudasset Ioannem Baptistam Dominus, quod vestimento vsus fuerit ex pilis camelorum. Nam de Ioanne turbis loquens: *Quid ex his, inquit, videre? Hominem mollibus vestitum? Amen dico vobis: Qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.* Hoc est, filij huius mundi sunt, nimirum prudentiores filijs lucis, licet non semper & vbiq; sed in generatione tantum sua: filij certè huius mundi, & (ut verbis vtar scripturæ) conquisitores huius seculi discunt hic prudentiam carnis, quia in regione sua sunt. Sed apparebit post, cum hæc vita defierit, quam stultam Deus declarauerit sapientiã illorum. Obserua tamen hic, quod non prohibetur pro eminentia, aut dignitate status, melioribus interdum vti vestibus si tamen moderate, & absque ostentatione id fiat. Hic enim ostentatio & luxus

Tribus modis peccasse hunc diuitem per abusum diuitiarum.

Marth. 11.

Lucæ 16.

Baruch 1.

Melioribus vti vestibus cui quando liceat.

KKK 2 damna-

damnatur. Quocirca manifestatur alter quoque abusus, quo rerum affluentia hic diues peccauit. Secundus fuit abusus diuitiarum, quod ad carnis oblectationem mollibus utebatur vestibus, epulabaturque quotidie splendide. Quo sanè voluptuosa eius epulatio, qua carnem saginabat, splendidu- que simul ciborum apparatus, quod iactantiæ erat & vanæ gloriæ, vehe- menter reprehenduntur. Cibus namque preciosus, aut bonus, seu delectabi- lis potest sumi citra culpam, vt iuxta Saluatoris sententiam, hominem inte- riorem, quod intrat in os, non coinquinat, cum etiam secundum Aposto- lum, omnis creatura Dei bona sit, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipi possit, modo sumatur ad necessitatem, & ad corporis susten- tationem, non ad ambitionem, & ostentationem, non ad voluptatem in de- siderijs carnis, non ad superfluitatem & luxum, sed sobriè, temperanter, ac modestè, iuxta sui status conditionem. Neque enim ad æqualem, aut vni- formem edendi modum omnes sunt inducendi, quin liceat aliquibus me- liori vti cibo. Vnde damnabile non est his qui in eminentiori sunt statu cõ- stituti, & qui à tenerioribus annis preciosis educati sunt cibis, aut quos vale- tudo excusat infirma delicatioribus vti cibis, modo desit ingluuietas, & edaci- tas, quamuis consultissimum sit, vt cum timore Dei his modestè vtantur, lugeantque suam, aut necessitatem, aut conditionem, quod viliori, aut communi hominum edulio, aut non possint, aut non liceat eis susten- tari. Sed quam felices & filij æstimandi sunt hi, qui ex deuotione, aut vir- tute superfluis abstinent, preciosissima quæque sibi interdiciunt, sibi deli- cata subtrahunt, paucis & vilibus contenti? Hoc genus hominum olim in eremis & desertis locis, aut monasterijs inueniebatur, & adhuc hodie, tam in monasterijs probe institutis, quam in plebe inter deuotos ac pios homi- nes inueniuntur, qui abstinentijs carnem suam macerant, & iuxta Aposto- lum cum suis concupiscentijs eandem crucifigunt, idque illius amore, qui ieiunium & famem pertulit, acetum & fel gustauit, quæ carni sunt duriora, mollioribus prætulit, & pro nobis sæpenumero in oratione & ieiunio per- noctauit. Huiusmodi homines non requirendi sunt apud nostras Luthero- ranos, qui Ioannem Baptistam quoque si inter eos viueret hodie, pilis ca- melorum vestitum, vino & omni re quæ inebriat, abstinentem, atque locustas tantum & mel syluestre comedentem persequerentur, & seu homi- nem, qui sua, imo (vt illi dicere solent) diaboli inuenta præferret Christi Euangelio, qui à Christo deficeret, & in suis fideret operibus, qui Christi se haud egentem existimaret, à se fugarent, calumniarentur, insu- rant & vrgerent, si quo fortasse modo vestimentum hirsutum, ac pilosum ei detrahere, si eremum & abstinentias interdiceret, & si ad latam carnis viâ illum reducere possent. Tertius abusus diuitiarum in hoc epulone hic no- tatur, quod ex his, quæ sibi superfluebant, pauperis ac mendici inopiam non subleuabat. Heu charissimi, quam inutilis, quam superflua, quam de- nique perniciofa quotidie à multis sit profusio diuitiarum, quæ in conuiuia ad ostentationem, ad gloriam, ad fastumque & apparatus, & ad anima- rum destructionem exhibetur. Ibi vnum prandium, seu conuiuium in- gèri aureorum numero vix redimitur. Vbi quatuor, aut quinq; horis pran- detur.

Matth. 15.
1. Tim. 4.

Delicatiõri-
bus vti cibis
quib; liceat.

Galat. 5.

Matth. 4.
Matth. 23.
Matth. 15.
Luc. 11.
Ioan. 19.
Luc. 6.

Malach. 1.
Matth. 3.

deur: vbi corpori morborū varietas comparatur, vita adimitur, & quod pauperibus foret erogandum, dilapidatur. Ex pauperum namque faucibus quicquid tam inutiliter consumitur, nō aliter atque cibus extrahitur. Quot enim ex splendidis huiusmodi conuiujs, quæ ad apparatus, non ad necessitatem instruuntur, aut eorum precio alerentur vno die pauperes? Deliquit igitur grauiter hic epulo, qui ad ostentationis fastum prodigus, ad miserendum verò subueniendumq; pauperi, & durus, & tenax fuit. Hoc enim sequitur.

Et erat quidam mendicus, nomine Lazarus.

Non ratione caret, quod diuitis nomen tacetur, pauperis verò & mendici nomen exprimitur. Certè non est hæc mundi consuetudo, vt nomina & casæ mendicorum sciantur: notissima autem sunt omnibus & nomina & palacia diuitum. Hos mundus loquitur, hos prædicat, hos honoribus extollit: pauperes nemo respicit. Verùm quandiu hoc durabit? In hac vita tantum. Si quidem cum interierit diues, secum non sumet omnia, nec descendet cum eo gloria eius, quia anima eius in vita ipsius benedicetur. Et hæc opinio felicitatis duntaxat est apud homines. Nam Deo aliud longè est iudicium. Diuites enim hic æstimantur alijs hominibus feliciores, vt pote quorum filij sunt sicut nouella plantationes, filia verò composita & circumornata vt similitudo templi: promptuaria eorum plena: eructantia ex hoc in illud. Bonorum eorum crassa, & oves fetosa & reliqua diuitiarum felicitatisq; terrena, quæ Psalms enumerat, illis abundant. Vnde, *Beatum*, inquit, *dixerunt, cui hæc sunt: si magis beatus est, cuius Dominus Deus eius.* Itaque beati hic diuites nunciantur, quia vocauerunt nomina sua in terris suis, veruntamen Deo sunt incogniti. Non enim nouit eos Dominus, nec memor erit nominum eorum per labia sua: neque enim nomina eorum inuenit scripta in libro vitæ, ideo sunt ei quasi non sint. Pauperes verò qui sunt ciues regni sui, nouit, & vocat eos nominatim. Huiusmodi hic erat Lazarus, cuius miseria hic quoq; cum egrotate describitur.

Qui iacebat ante ianuam diuitis hulceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis: & nemo illi dabat. Sed & canes veniebant & lingeabant hulcera eius.

Vide quomodo diuiti epuloni, superbo, ambitioso, duro, immiserico-di, atque in delictijs viuenti opponitur ediuerso pauper hic Lazarus, mendicus, hulcerosus, egenus atque ab omnibus derelictus. Cui satis ad poenam fuisset, si infirmus fuisset ac hulcerosus tantum, alioqui diues: aut si opes defuissent, paupertas eum satis cruciaret, licet sanum. Iam verò scribitur pauper fuisse & mendicus: quo intelligitur procul dubio necessitate atque paupertatis angustia pressus. Iacebat autem ad diuitis ianuam, quia stare aut ambulare non poterat. Erat enim hulceribus plenus, vnde dolores quoque semper illi aderant. Cupiebat quoque minima, puta saturari de micis cadentibus ex diuitis mensa, sed nemo illi dabat. Egebat itaque & esuriebat, sed non erat qui reficeret. Audiebat quotidie symphoniam & chorum lætantiq; familie in domo diuitis, se verò adeo videbat despici & relinqui.

KKK 3 ab omni-

ab omnibus, vt humaniores erga se inueniret canes, quàm homines. Illi enim quod natura illis indiderat, hoc pauperi adiuuantes ministrabant, puta linguam medicinalem. Hominum verò nemo adeo fuit misericors, qui vel micæ egeno daret. Tractari blandè videbat canes, se contemni.

Lazari medi-
ci quanta di-
ligentia Eu-
gelista mis-
eritas enume-
ret.

Vide quàm cumulatim ea, quæ ad miseriam simulquæ ad exercitiũ & probationem virtutis aderant Lazaro, quamquæ studiose hic enumerantur, vt sciamus vnde eius meritum crescebat: & ediuerso vnde diuitis impietas augebatur, vt subinde perspicuum fieret, quàm iustè pauper reciperetur ad coronam, & quàm iustè diues detruderetur ad gehennam. Cogebatur itaque egenus Lazarus, infirmus & esuriens diuitem hominem videre pecuni- osum, se in paupertate constituto: cogebatur gloriôsè vestitum cernere, se frigescente. Videbat illum splendidis epulis conuiuari, se famem patiente. Rogabat denique pro micis tantum, sed non erat qui illi eas largiri aut rati- llo compati voluisset. Hæc Lazarus sustinens sustinebat. Sed in corde quid?

Gregor.
Lazari men-
dici crux in-
terior quan-
ta fuerit.

Nonne tristitiam? Nam (vt verbis vtat Gregorius) qualem putas tunc in ani- mo suo tentationem sustinuit pauper? Si enim in diuite hæc omnia non vi- disset, minorem tentationem sustinisset. iam verò ante oculos suos diui- tis omnia videbat lata, dum se quauis sentiret carere consolatione. Vide- bat diuitem illum cuncta mundi felicia comitari, arridere ac blandiri ei om- nia: se hic fieri indies infeliciorem, & ex contuitu felicitatis alienæ zru- minas sibi fieri, quas patiebatur, infestiores. Sic omnibus his confluentibus crescebat Lazaro cū tribulatione profectus: quomodo diuiti quoque suppli- cium futurum multiplicabatur: quia impietate suâ ex præsentia cumula- bat pauperis. Si enim præsens ille pauper non fuisset, si ante diuitis non ta- cuisset ianuâ, si non rogasset fame & infirmitate cōsumptus, si non minima quæq; & vilissima petisset: si deniq; non adeo fuisset infirmus, vt alibi ele- mosynâ stipendiũ mendicare valeret, vel modicam immisericordie suæ excusationem habere potuisset diues. iam verò nihil est quod illum excusa- re possit, quia nihil de pauperis necessitatibus illum lauit, cui abundauit etiam, quo consolari illum potuit, sed cordis duritia præpeditus noluit. Itaque hoc modo status erat diuitis ac pauperis in hac vita contrarius. Spe- ctemus nunc, cuiusmodi fuerit post hanc vitam status vtriusque.

Factum est autem vt moreretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinum Abraha. Mortuus est autem & diues, & sepultus est in infernum.

Vides nunc cuius status erat preferendus, dum ambo hic viueret. Vbi nunc epulonis gloria, voluptas, opes & potentia? Quis in vita ipsius eius locũ non elegisset? quis illum beatum non diceret? Et vbi nunc miseria est pauperis? Quis olim eius calamitosum viuendi genus appeteret? Quis illum non infelicem diceret? At modo quid? *Iusta sunt iudicia tua Domine, & omnes via tuae misericordia & equitas.* Misericordia ante satis prærogata est, nunc tem- pus erat vt iuxta æquitatem vterque operibus suis digna reciperet stipendi- dia. Exaltasti apud te illum què hic depresseras, & quem mundo exaltaueras, humiliasti, Concesseras ei bona multa, quibus redimere potuisset peccata sua, regnumq; elemosynis comparate cælorum. Adiuuaueras ei præter

Psalm. 112.

Daniel. 4.

præterea pauperem, cuius calamitas illum rogaret prouocaretq; ad miserandum. Sed quia intelligere noluit, nec bonis inspirationibus acquiescere, tandem cogebatur iustitiam quoque sentire. Videte charissimi filij, cuius nemo non horrebat olim calamitatem & statum, id est, Lazari, quam

Lazari mendici gloria quanta.

gloriosè est nunc coronatus? Nunquid semper eris Lazare miser? nunquid semper despectus? nunquid semper infirmus & egenus? Aut tu semper eris o diues hic felix? Minimè. Sed quemadmodum audistis, factum est, Deo & diuitis voluptari, & miseris pauperum finem imponere volente, vt moretur mendicus, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahamæ. Humana illi hic detulerant obsequia, quare nunc illi ab Angelis quoq; seruitur. O felix anima, quæ hic, nisi à canibus, nemine alio visitabaris, nunc verò tibi non vnus sufficit Angelus, sed Angeli occurrunt multi, qui te portant. Quilibet enim Angelus animæ tam felici optat ministrare. O filij magna huius olim fuit calamitas, sed hanc videte quantus sequitur honor. Vbi nunc paupertas, vbi mendicitatis saccus, vbi hulcera, vbi famis & frigoris angustia?

Sinus Abrahamæ quid sit.

Ablata est omnis miseria, & angelis illum portantibus requiem accipit in sinu Abrahamæ. Sinus Abrahamæ ante Christi passionem, quies erat illa secreta Sanctorum Patrum in lyngo, nunc verò caelestis est patria sanctorum, quæ idcirco Abrahamæ dicitur sinus, quia pater idem est credentium. Qui enim ex fide sunt, hi sunt filij Abrahamæ,

Roman. 9.

Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Hic voluptatibus & huius mundi gaudijs dum hic viueret, erat sepultus: nunc ad ima descendens inferni, tenebris & flammis perinde ac sepulchro obuoluitur.

Epulo sepultus in inferno qui dicitur.

Leuans autem oculos suos cum esset in tormentis, vidit Abraham à longè, & Lazarum in sinu eius.

Vides quia in poenit constitutus diues oculos leuauit, vt videret consolationem felicitis mendici, quem olim ipse felix despexerat? Iustè igitur, quia tunc oculos leuare vltimiseretur noluit, nunc leuare cogitur & videre vnde magis crucietur. Quod Gregorius considerans, de illo diuite ait: Oculos quos illi hic culpa clauserat, ibi aperuit poena. Vidit igitur ad maiore suam poenam Lazarum in sinu, id est, in quiete & certa expectatione æternæ beatitudinis quiescere. Iustum enim erat oculos suos immisericordes puniri, in hoc quo hic noluerunt misereri.

Gregor.

Et ipse clamans, dixit: Pater Abraham miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma.

Sæpius & diu Lazarus ad diuitem olim clamauerat, quo vel tacente eius calamitas, inopia & hulcerosa infirmitas satis clamabant. At auribus clamauerunt surdis: & ideo etiam gratis. Euenire igitur illi, quod Sapiens ait, necesse erat: Qui obturat aures suas ad clamorem pauperis, & ipse clamabit, & non erit qui exaudit. Rogauit autem damnatus hic diues sui misereri, non quod doleret de culpa obstinatus enim, vt omnes damnati, erat, quare de peccato non dolebat sed de poena, quam cupiebat mitigari. Itaque non rogabat sui misereri poenitens de suis patratiss sceleribus, sed de comparatis supplicijs,

Prover. 29. Epulo in inferno quomodo rogauerit sui misereri.

neque Deum offendisse, sed semetipsum læsisse dolebat. Vide quoque quia diues patrem vocat nunc Abraham, quem olim tamen imitari nolebat. Ille enim misericordia, pietate, hospitalitate & clementia fuit insignis. Quem si fuisset imitatus, rectè patrem vocasset Abraham. Modò verò cum degener sit ab Abraham virtute, non incongruè responderi potest ei: Si filius Abraham, opera facere debuisses Abraham. Vide præterea, quia magis cruciari se querebatur in lingua. Nec mirum, quia putatur etiam plus deliquisse in gustu ac delectatione ciborum, in læticia iocandi alijsq; delictis linguæ. Per hæc autem grauius quis punitur, per quæ grauius peccat. Vide ad tantam inopiam diuitem redactum, vt qui minima negauerit, puta micæ panis, ad peccenda minima perductus est, quæ illi quoque negata sunt, vt sequitur.

Et dixit illi Abraham: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nunc autè hic consolatur, tu verò cruciaris.

Diues hic ab Abraham filius vocatur generatione tantum seu propagatione carnis, non imitatione virtutis. Cui dicitur, quod multa receperit bona in vita. Nemo enim adeo est malus, qui non aliqua bona faciat, tamen adeo digna non sint, vt æternam felicitatem mereantur, vt pote non ex charitate, sed in peccatis operata. Quia tamen de genere fuerunt bonorum, Deus adeo iustus est, vt illa irremunerata non sinat. Dat igitur operum huiusmodi auctori temporalia bona in mercedem. Hoc modo putandus est diues aliqua bona egisse, pro quibus hic diuitias, delicias, sanitates, honores & id genus similia receperit. Lazarus quoque non adeo fuisse perfectus creditur, quin aliqua admiserit mala, licet damnatione æterna propter Dei misericordiam non digna, quæ hic in illo purgata sunt. Quamobrem hic sua mala, & ille sua bona in hac vita recepisse dicitur. Quæ bona illum ad poenam miserunt, sicut hunc mala, quæ perpeffus est, exaltauerunt ad coronam.

Et in his omnibus inter nos & vos chaos magnum firmatum est, vt hi qui volunt hinc transire ad vos, non possint, neque inde huc transire.

Chaos magnum quid sit. Chaos hoc magnū, quod inter electos & reprobos interstat, est distantia, inæqualitas ac disparitas meritorū, quod rigore diuinæ iustitiæ immutabiliter firmatum est, vt electi in bono confirmati, & reprobi in malo maneat obstinati. Hi igitur (dubium non est) ad electos non possunt accedere. Sed quòd electi ad damnatos per compassionem quoque singularem non accedant, facit quòd cum Deo in voluntate sunt vniti, eiusq; adeo consentiunt iustitiæ, vt damnatis nihil possint, nihil velint compati, aut esse auxilio.

Et ait: Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

Inuidia damnatorū quæ sit. Pro suis hic rogat, non quòd illis optet salutem. Inuidia enim damnatorum adeo est obstinata, vt quomodo nemini, ita ne suis quidem optent bonum. Sic & beatorum tam perfecta est regione est charitas, vt nemini non velint

Epulonē diuitem pro quibusdam bonis suis hęc recepisse mercedem.

Chaos magnum quid sit.

Inuidia damnatorū quæ sit.

velint bonum. Dammati igitur cum suis salutem non optent, quare inquis, tunc hic pro suis fratribus religis orat? Dicendum, non propter illorum salutem hoc ipsum precari, sed ne per illorum damnationem maiorem ipse acquirat poenam, quippe qui illis occasiones, exemplum malum, & bona reliquerat temporalia, irritamenta ad peccandum. Vnde non pro illis, sed pro se magis hanc denunciationem optabat, ne grauiori succumbere cogerecur supplicio. Quamuis etiam verisimile sit, ut inter eos qui saluandi sunt, dammati saluari optent magis suos, quam alienos, stante generali ad omnes nihilominus illa inuidia, qua neminem velint saluari.

Et ait illi Abraham: Habent Mosen & Prophetas, audiunt illos. At ille dixit: Non pater Abraham, sed si quis ex mortuis ierit ad eos, poenitentiam agent. Ait autem illi: Si Mosen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Diuiti hic roganti, ut ad suos fratres hic Lazarus mitteretur, negatum est: sed ad Scripturam omnes remittitur sacram, cuius tanta est autoritas, ut nedum homini, sed etiam ne Angelo quidem de caelis venienti, si aliud quid, quod scripturae esset contrarium, docuerit, credendum est. Sed quicquid vel Angelus vel homo contra Scripturam, iuxta Ecclesiasticam catholicamque elucidationem explanat: assertiones euangelizauerit, anathema sit. Maior est certitudo scripturarum, quae autoritate Ecclesiae receptae sunt, quam cuiusvis mortui reuelationis. Nam si ex mortuis resurgenti vellent huius fratres credere, maxime crederent Christo, qui ex mortuis resurrexit. Verum sicut Scriptura, sicut Mose & Prophetis non creditur, ita nec Christo ex mortuis. Charissimi commonsfaciat nos exemplum hoc, siue historia, quo sobrie, iuste ac pie viuamus in hoc seculo, peccatorum nostrorum purgationem tam humiliter quam patienter sustinentes. Optemus magis hic cum Lazaro egestatem & infirmitatem pati, quam (sicut de Mose loquitur Apostolus) cum diuite temporalis peccati habere iucunditatem. Quod nobis largiatur Iesus Christus in secula benedictus, Amen.

SERMO I. IN EADEM DOMINICA.

Quam multipliciter a malis boni discernantur, utque quadrupliciter peccetur circa diuitias.

Factum est ut moreretur mendicus & portaretur ab Angelo in sinu Abrahae: mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Lucae XVI. Proponitur nobis charissimi hic comparatio quaedam duorum hominum non aequae hinc felicitum, nec post hanc vitam pariter felicitum, diuitis scilicet & pauperis, cuius vtriusque conditio in Euangelio describitur. Introducitur enim diues quidam fulgens purpura & auro, splendide epulans & precioso amictu honoratus, comitibus stipatus famulorum, alacer & sanus: & ediuerso egenus, medicus, agrotus, huiusmodi, famelicus, & omnium interim auxilio destitutus. Ponite haec duo spectacula ob oculos vestros. Interrogo vos, vtrum horum duorum est diuitis felicitior? Qui timet Deum, non dubito, quin mox Lazari (sic enim hic pauper vocatur) conditione & statu probabit. Sed ego iudicium, quod secundum

LLL ratio-

rationem quidem dicitur seu datur post auditam sententiã, nõ requiro, sed audire cupio electiõẽ & optionem vestrã, cuius vitam hic & statu dum vterq; viueret, si electio vobis & arbitrio vestro cõcederetur, eligeretis? Quis dubitat, quin cũ diuite malletis hic esse felices, q̃ cum Lazaro pauperes? Audistis iam ex Euangelio quid vtriq; acciderit, & propterea fortasse inter spẽ metumq; fluctuaret electio. Sed ego interrogo, ac si vtriusq; nesciretis finem, sed vtriusque presentẽ intueremini tantum conditionẽ, vt hodie multorum, quorum nescitis finem, contemplantini: cuius, inquam, optaretis amplectere minive conditionẽ? Quis dubitat dicturos vos omnes, diuitis: in cuius statu aq̃ue salutem vobis promitteretis, quomodo indubitato, dum viueret, sibi ipse promisit. Quis enim diuitem illum cernens, omnibus qua mundus miratur plenum, gaudentem ac gloriosum non honoraret, non genui ei steteret, non gaudij illius particeps fieri cuperet, nihilo minus sperans vixi, cum omnibus his futuram felicitatem? Neque enim de eo legitur, quod aliena rapuerit, sed tantum, quod concessis sibi bonis immoderatẽ fuerit vsus. (cuiusmodi hodie homines prædicantur liberales & honesti) & quod egeno auxilium nullũ impendens elemosynam fecerit: cõtra quod quõq; nostrit temporis diuites glossam & excusationem non ignorarent. Erat itaque diuiti illi palatium amplum, erat familia multa, erat diuitiarũ copia, erat honor. Ab omnibus enim agnoscebatur, ab omnibus honorabatur, nominabatur, magnificabatur. Quis ediuerso hulcerosi, miseri, calamitosi, egeni, mendicij hominis ærumnas aut optaret aut eligeret? Imo quis non omni eas qua posset virtute, fugeret? Sed audite filij charissimi, quã cactũ est nostrũ iudiciũ, q̃ vanã præsumptio. Audite quid Euangelium dicat: Factum est vt moreretur mendicus, &c. quæ sequuntur. Eligite modo si vultis statũ diuitis. Dicite nunc quid ex diuitijs vestris expectatis? Quomodo non tremetis o diuites, qui habetis consolationem vestram in hoc seculo?

Gregorius.

Epulonis diuitis se ictas quanta hic fuerit.

Lucæ 6.
Diuitum? r
ricula quãta.
Ibidem.

Quã multipliciter Deus bonos discernerat à malis.

Matth. 3.

I.

Eccle. 41.

Matth. 25.

Matth. 7.

Psal. 15.

Lucæ 10.

II.

Quomodo non timeatis, qui ridetis nunc, qui epulamini & gaudetis, audientes hoc iustum Dei, sed absconditum iudiciũ? Quid habetis quod vos excuset, quod illum excusare nõ potuerit, sperantes nõ simile vobis iudiciũ eueniat, quandoquidẽ in culpa (si verẽ hanc nosceretis) parũ estis dissimiles? Aduertite autem quantũ discreuit Deus inter diuitẽ & pauperẽ. Primo, eadẽ discreuit in nomine. Si quidem apud illũ pauper nomẽ habet, diues nomine caret. Pauperem enim noscit ex nomine, diuitem non cognoscit ex nomine. Quia & diuites hęc nomina sua magnificant ac nominari volũt in terris, Dei nomen interim obliuiscunt: ideo Deus etiam nomina eorũ delet de libro vitæ. Non ergo diuitem nouit quomodo fatuas virgines non nouit, quibus dum ad clausam regni caelestis ianuã pulsarent dictũ est: Nescio vos. Quomodoque his qui in Christi nomine prophetaße & multa signa fecisse se iactabãt, responsum est: Nescio vnde sitis. Discedite à me operari iniquitatis. Hoc itaque diuitis nomen (quia vitã eius non probauit Deus) non ostendit se scire. De impijs enim dicitur in Psalmo: *Non ero memor noui nomen eorũ per labia mea.* Mendici verò nomen expressit, quod scripserunt tenet in libro vitæ: *Gaudete inquit, & exultate, quia nomina vestra scripta sunt in celis.* Discreuit igitur in nomine eos, dicens: Homo quidam erat diues. Diuiti enim mendicij quidam nomine Lazarus. Secundo discreuit eos in donis. Diuiti enim

tenim temporalia bona (vt filijs hominum solet) dedit, quibus si vellet, vii posset, & elemosynam abscondere in sinu pauperis, vt pro se oraret. Ipse Dei abusus est donis in superbiam. Porro pauperi ea Deus dona, quæ suis charioribus hic solet dare amicis, dedit inopiam, infirmitatem, hucera, impotentiam, mendicitatem, famem ac desolationem. Hæ fuerunt diuitiæ & gemmæ pauperis. His nobilis factus est & generosus, his conformem se exhibuit regi suo. Tertio, discreuit eos in vitæ egressu. Nam pastor hōnis cognouit ouem suam, quando quidem in vita quoque ab oue agnitus est, & eius vox audita, idcirco sepulchrum fecit ei gloriosum. Nam fecit eum portari ab Angelis in sinum Abraham. Mortuum quoque diuitem pastor illius diabolus seu suum parochianum agnouit, siquidem sepeliuit eum in infernum. Quarto, discreuit eos post mortem. Siquidem Lazarus sedit, quomodo per Esaiâ promissum fuit, in pulchritudine pacis, in requie opulenta & in tabernaculis fiduciar. Diues sedit in cruciatu gehennæ ardentibusque flammis. Quinto, discreuit eos in expectatione. Siquidem Lazarum post Christi passionem ex limbo in felicitatem trāstulit æternam, vbi nullus ei dolor aut gemitus, cuius omnia desideria exaudiuntur & satiantur, vbi nihil ad fastidium illi adest, nihil abest ad desiderium & felicitatem, prestatur geminam gloriam, vt corpore resumpto per resurrectionē in vtroque gaudeat: beatus. At verò diues hic continuis inefficientibusque punitur incendijs, & corporis quoque post iudicium expectat, cremationē flebilem. Qui in inferno positus ad Abraham clamans, rogando multa petiuit, sed ex omnibus (vt Euangeliū testatur) ne vnum quidem impetrauit. Vt igitur dixi, quis est qui non paueat, quis hæc legens non tremat iudicia Dei: Eum nanque quem omnis homo beatum ac felicem hic prædicabat, cui nemo non optabat fore similis, recipit infernus. Is verò qui hic contemptus & hucerosus fuit, ab Angelis portatur in sinum Abraham. Agite nunc diuites, iacob. 5. plorate & ululate in miserijs vestris quæ aduenient vobis. Diuitiæ vestre putrefactæ sunt, & vestimenta vestra à rineis comedentur. Aurum vestrum & argentum vestrum æ ruginauit, & ærugo eorū in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras, sicut ignis. Theaurizastis vobis iram in novissimis diebus. Sed dicit quis: Nunquid non Abraham quoque diues fuit? In eius tamen sinu Lazarus hic requieuit. Quare ergo diuitibus tantum periculi est? Dico vobis filij, quod Christus dixit Iudæis: Si Abraham estis filij, opera Abraham facite. Si per Abraham aliorumve sanctorum diuitias vos exculari vultis, opera Abraham faciat. Abraham hospitalis fuit genis tribuens. Iob quoque diuitiarum suarum peregrinos & pauperes fecit particeps, vt ipse de se confiteatur, dicens: *Ostium meum viatori patuit foris non mansi peregrinus, &c.* Hoc modo vos sanctorum opera facite. Non ametis diuitias, nolite velle esse, aut fieri diuites. Si Deus has vobis dederit, vtamini illis sobriè ad Dei gloriam, non ad contumeliam: vtamini illis ad pauperum sustentationem, & ad pios vsus, vt sitis iuxta Pauli admonitionem diuites in operibus bonis, prout bene agere, facile tribuere & communicare. Nam quomodo diuitiæ non obsint, docet nos Psalmus, dicens: *Diuitia si fuerint, nolite cor apponere.* Ideo cū Iob nec gaudeatis ad diuitiarū accessum, nec si diuitiæ vos rursus deseruerint, tristescini. Nemo enim cū dolore amittit, qd nō a-

III.

oan. 10.

Esaiz 11.

III.

Esaiz 12.

V.

Psalm. 1. 29.

Iacob. 5.

Genes. 31.

Ioan. 3.

Genes. 11.

Iob 11.

Diuitijs quo-

modo ad Dei

gloriā vien-

dum sit.

Iob 31.

1. Tim. 6.

Psalm. 62.

Iob 1.

Gregor.

Peccatum
quadruplex
circa diui-
tias.

I.

3. Reg. 21.

mat. Quod enim quis cum dolore amittit, conuincitur diligere. Itaque sciendum contingere vt quadrupliciter pecces circa diuitias. Primo peccas si diuitias modo illicito coaceruas, aut iniuste coaceruatas possides. Tenuis enim ad restitutionem quicquid aut fraude, aut violentia, aut vfura, aut per potentiam, aut per supplantationem proximi obtines. Huiusmodi namque oportet restituere, si saluari cupis. Et quid prodesse tibi possunt ea quibus occidis & perdis animam tuam? Vos potentes, diuites & praefecti, qui pauperes premitis, sicut si quis vnas torquet in torculari, recordemini quomodo rex Israel Ahab a Nabaiorh petiuit vineam illius, daturus pecuniam pro ea. Quam cum ab eo impetrare (nolebat enim haereditatem suam vendere Nabaiorh) non posset, lezabel vxor regis Nabaiorh interfici iubet, zelans pro viro suo, ne desiderio suo frustratus animo affigeretur, sed vineam obtineret. Indignatur super hoc Dominus, Prophetam ad regem misit, qui illi nunciaret, qua plaga ipsum, vxorem atque omnem eius posteritatem propterea esset delecturus. Anima duerrite igitur vos praefecti & iudices, quorum est defendere pupillos & viduas, aduenas, pauperes & peregrinos quomodo Deus respicit & iudicat. An ignoratis, quibus simulationibus, astu & dolis haereditates a veris haeredibus tollitis, vt vobis vendicetis? An Deus non videbit, aut non iudicabit? Et vos negociatores, an fraudes, figmenta, periuria, imposturas, mendacia vestra ignorat Deus? An putatis, quae hoc modo, aut per vsuras, aut illicito quouis alio quaestu acquiritis, vestra sine? Videbitis quae modo non creditis, in fine vitae vestrae, quantum illi & illi debeatis, quibus ea quae iniuste vsurpatis, non restituitis. Et quid tunc haec vobis proderit agnitio, quam nulla potest sequi emendatio?

1. Pet. 2.
Bon. iniusta
restituenda
esse.

Luc. 16.

1. Cor. 5.

II.

Luc. 12.

III.

Rogo igitur vos per mortem Domini nostri Iesu Christi quam sustinuit pro vobis, vt modo, hoc est, hodie quicquid apud vos est, quod non esse vestrum debito ordine, aut certum, aut suspectum, aut dubium est, illud vobis faciatis alienum, & quibus pertinet, restituatis. In hoc genere iniustus fuit dispensator villicus diuitis, qui bona Domini sui dissipauit, & donauit in commodum suum, quibus voluit, propterea laudatus, non ex hoc quod iniuste fecit, sed quod sibi iuxta humanam prudentiam, quae stulticia damnabilis est, apud Deum, callide ac temporaliter prouidit. Hoc modo non consulo vt temporaliter, sed vt aeternae vestrae saluti prouideatis, & sitis secundum Deum sapientes, restituatisque quicquid vestrum non est, quicquid iniuste non habetis, & quicquid a regno Dei vos posset excludere. Satius est vobis pauperes intrare in regnum caelorum, quam diuites mitti in gehennam. Secundo peccatur, diuitias aut bonae temporalia, auare retinendo. In horum sunt numero qui semper colligunt, quibus tam deest quod habent, quam quod non habent. Cuiusmodi diues quidam in Euangelio legitur, qui multa congregauerat bona, adeo vt horria dilatanda amplectendaque decerneret, sibi ipse dicens: *Anima habes multa bona in multis annis consumpta &c.* Hoc modo diues ille hodiernus deliquit, adeo durus, adeo tenuis & inclemens, vt non posset pauperi sua vel superflua communicare. Tertio peccatur, temporalia in illicitos superfluosque vsus exponendo. In hoc genere delinquentium est recensendus, qui portionem suam haereditariam a patre acceptam dissipauit, atque cum meretricibus consumpsit. In hoc quoque

quoque delicto epulo ille hodie notatus, innocens non fuit. Conuiuabatur enim splendide. Siquidem de illo scriptum non est, quod reprehensus fuerit, quod bono tantum usus fuerit cibo, sed quod quotidie epulabatur splendide, ut intelligas ibi abundantiam, luxum & ostentationem. Quarto peccatur, temporalia bona seu diuitias nimis amando. De hoc genere diuitum erat qui ad Christum veniens interrogabat, quid ut saluus fieret, esset facturus. Qui cum Dei mandata iussus esset seruare, & ille se omnia seruasse iactaret, adiectum est à Domino: Vnum tibi deest: Si vis perfectus esse, vende & vende omnia quae possides, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo. At ille tristis abcessit. Quare tristis abcessit? Quia ut sequitur, habebat possessiones multas, à quibus egre patiebatur se auelli. Amabat enim eas: quare tristitia illi erat ab his diuidi. Dominus noster Iesus Christus nobis misericordiam suam largiatur, ut sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus aeterna. Qui cum Patre & Spiritu sancto vnus Deus viuat & regnat in secula benedictus, Amen.

Lucæ 15.

III.

Math. 19.

SERMO II. IN EADEM DOMINICA.

Quod in Dei semper timore sit viuendum, atque hoc mundo parce vtendum.

Mortuus est autem & diues, & sepultus est in inferno. Lucæ XVI. Non in fuggillationem cuiuspiam hic quicquam dicturus sum, sed ad omnium exhortationem: quandoquidem huius Dominicæ Euangelium hæc habet verba. Sciendum igitur, quamuis diuitias habere neque virtutis neque vitij sit, facit tamen corruptio nostra, tamen si opes iuste acquirere sint, ut his aut vix aut difficillime uti possint, qui habent eas, absque delicto. Aut enim tenacitas se admiscet, ut ubi ad pietatem, siue in Dei cultum, seu in animarum commodum liberaliter deberent erogari, tenacius retineantur, aut ubi ambitio & ostentatio nobis imperant, tam inutiliter quam absque ratione profundantur, aut certe voluptas ex diuitijs superbiatque, non necessitas nutritur atque fouetur. Itaque varia sunt diuitiarum pericula, è quibus occasiones innumerae generantur delinquendi. Vna res est tantum, qua diuitia salutem conferunt animarum, nempe ut contemnantur. Si has didiceris contemere, atque propter Christum non amare, tunc non nocebunt diuitia. Primo igitur si absque periculo vis esse diuitiarum, disce easdem non amare, disce in illis non gaudere, disce in illis consolationem non recipere. Gratias age Deo tuo, qui à mendicitate te seruans, absque grandi tuo labore te pascit. Cum videris egenum, ex animo illi compater, & te illi tanquam ciui regni caelorum humilians, cogita propterea illi temporalia non esse data bona, quod recepturus sis à Deo aeterna. Tibi vero metue, ne propterea fortasse tu temporalia receperis à Deo bona, quod dicendum tibi sit in nouissimo: Fili recepisti bona in vita tua, sisque de numero illorum qui hic receperunt mercedem suam. Propter diuitias non optes honoratiores haberi, nec finas ut quasi famulus sacerdos te sequatur, aut ad mensam tibi seruiat. Affabilis esto ad omnes homines quasi illis finis: maxime autem pauperibus te exhibe communem, nec aliquid in

Diuitia quare hominibus nociunt.

Diues quomodo possit esse absque periculo diuitiarum.

Lucæ 16.

Math. 6.

LLL 3 te ap-

te appareat, unde alijs praeferaris quasi gloriosior. Esto diuitiarum tuarum Dominus, non seruus vt absque retractione cordis eas elargiri (vbi expecterit, aut vbi religio, Deive timor postulauerit) queas. Te ipsum verò dispensatorem temporalium bonorum, non possessorem arbitrare: ideo nulla sit tibi tristitia, nulla letitia, siue minuantur pecuniae siue augeantur. Itaque noli gaudere propter affluentiam temporalium rerum, in Deo tamen: in eius benignissima misericordia tibi gaudium sit, qui tibi indigno tantum dedit, & te ministrum suum constituit super bona sua, in pauperes, peregrinos, infirmos egenosq; distribuenda. Propter administrationem verò temporalium bonorum tu quoque vnus electorum sis, mercedem pauperum (quando quidem recipis ex diuitijs cunctis necessaria tantum) cum pauperibus accepturus. Noli quoque tristari, si tollantur tibi temporalia bona, sed recole ea tua non esse, nec amanda, sed cum Iob dicito: *Domnus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placet, in a factum est. Sit nomen Domini benedictum.* Noli nimium sollicitus esse pro tuis prolibus. Si timuerint ipsi Deum, sufficiet eis, quicquid eis iustorum honorum reliqueris. Qui enim te pascit, pascet quoque & filios tuos. Si verò impios reliqueris filios, tunc digni non sunt vt aureum habeant nummum. Absit igitur à te, vt propter proles aliquid aut facias, aut intermittas, quod à Domino in te fuerit arguendum. Charior sit tibi anima tua, quam proles tua. Ante omnia igitur miserere primum animae tuae placens Deo, filijs tuis, si fuerit in potestate tua, tantum relinque, vt non egeant. Pauperibus & egenis, si tibi multum fuerit, abundanter tribue: si parum, & hoc libenter in Dei amorem, & propter Dei amorem impende. In vtu temporalium bonorum vt ad gloriam Dei necessarijs vtaris, superflua, curiosa, ostentatiua & voluptuosa deuita. Potius cogita quam multos inde alere possis egenos ex his quae superflue alij inutiliterque consumunt. Postremo, vt Deum timeas, atque pra oculis habeas, semper versetur in corde tuo quod diuiti dictum est damnato, semper, quando ad voluptatem, luxum, gloriam vt siue ciborum siue vestium incitaris, haec vox sonet in corde tuo: *Fili recordare quae accepisti bona in vita tua, propterea nunc cruciaris. Responde igitur tibi ipsi:*

Absit à me, vt bona mea hic recipiam. Ego ex omnibus bonis & donis Dei aliud non quaeram quam necessitatem & gloriam Dei. Scio non me hic posse habere felicitatem, sed futuram expectare. Quod vt melius possis, audi quid Ezechiel ex persona dicat Domini de Sodomitis, qui caelesti fuerunt igne consumpti: *Hae sunt iniquitates Sodoma superbia, saturitas panis & abundantia vitæ & ocium: & manum egeno & pauperi non porrigebant.* Similia leguntur quoque de diuite epulone, bysso purpuraque vestito & quotidie conuiuante.

Certissima autem diuinæ iustitiae regula est, vt sicut nullum bonum irremuneratum, ita nullum malum remanet impunitum. Deinde, quod nemo tam inuenitur bonus, qui non aliquid habeat quo delinquat: nemo tam iustus, qui non aliquando peccet. Sic nemo tam est prauus, qui non interdum & qui bonique non nihil agat. Caterum, sicut bonis delicta exigua bonitatem non adimunt omnem, ita prauos modica bona non efficiunt iustos. Qui ergo boni sunt pro leuioribus peccatis hic temporaliter affliguntur. Quam afflictionem quo & quiori animo mortales ferant, eo citius purgantur, &

Psalm. 16.
Dianx quādo prodelle possit.

Iob. 1.
Proli bus ne parentes alium timeant pro diuitijs.

Eccles. 30.

Tob. 4.

Luc. 16.

Ezech. 16.

Regula diuinæ iustitiae certissima quae.

rar, & regnum consequuntur beatum. Qui verò reprobis sunt, paucorum (quae hic gesserunt) bonorum retributionem hic quoque accipiunt temporalem: & pro peccatis magnis, quae hic expiari nequeunt sine charitate, penas dabunt postea sempiternas. Hic iam eligat quisque, utrum velit aut temporaliter hic lugere ac pati incommoda, & tandem ab his non modo liberari, verum perpetuis etiam bonis frui aut bonis delectabilibus huius vitae affluere, franoque nullo obedire ac disciplina cohiberi, & tandem carcere perpetuo inferni obstringi? Huius enim rei causa Dominus Iesus historiam hanc recenset, duorum vitam dissimilem, exitum quoque & praeium dispar veriusque describens. Non est ut aut ore, aut ita viuens opere dicas: Ad patriam caelestem tendere volo, nec tamen temporalia haec gaudia non amare. Contradicit namque tibi Christus. *Nemo, inquit, potest duobus dominis servire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget, aut vnum sustinebit & alterum contemnet.* Quem vnum certè si obtinere volueritis, necessè est ut haec mundi gaudia non ametis. Quod nobis largiatur Iesus Christus in aeternum benedictus, Amen.

DOMINICA II. POST DOMINICAM S. TRINITATIS, Epistola prima Ioannis tertio.

Nolite mirari fratres, si odit vos mundus. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam aeternam in se manentem. In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Qui habuerit substantiam huius mundi, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in eo? Filii mei, non diligamus verbo neque lingua, sed opere & veritate.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

In hac epistola, quae Dominica hac legenda nobis praescribitur, praemotio fit nobis, ne exterreamur aduersitatibus, persecutionibus ac mundi odijs, quibus Dei seruos mundus premit, necessaria, recordantes illius Apostolicae sententiae: *Omnes qui pie volunt viuere in Christo, persecutiones patientur.* omnesque, quam hic Ioannes dicit: *Charissimi, nolite mirari si odit vos mundus.* Cum enim vos quicquid est mundi contemnat, illi diligant qui filij sunt seculi & amici, magnificantes, necesse est, ut dissentias. Dissentiones autè & discordias sequuntur odia & persecutiones. Proinde Apostolis Saluator ad passionem iturus, praedixit: *si mundus vos odit, scitote quia me propterea vobis odio habuit.* Nã si de mundo est, tu mundus quod suum est, diligeret. Qui a verò de mundo non est, sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus. Sequitur: *Nos scimus quia translati sumus de morte culpae ad vitam gratiae, quia diligimus fratres.* Christo nobis hoc signum cõstituentem, quando dicebat: *In hoc cognoscite omnes*

LLL 4 q4